

BİR SENKRETİZM ÖRNEĞİ OLARAK SİNOP'TA HELESA GELENEĞİ VE MİTİK NİTELİKLERİ*

*Songül ÇEK***

ÖZET

Kültürel yapı içerisinde ortaya çıkan tüm organizasyonlar belli gereksinimleri karşılamak üzere var olurlar. Kültürel yapı içerisinde ortaya çıkan tüm organizasyonlar belli gereksinimleri karşılamak üzere var olurlar. Herhangi bir kültürel gereksinime karşılık vermeyenler ise ya yok olur ya da biçim değiştirerek yeni oluşumların içerisinde yer alırlar. Mitik anlatılar için aynı şeyleri söylemek mümkündür. İlkel insanların inanma ihtiyacını karşılayan, buna bağlı olarak toplumsal düzenin korunmasını ve sürekliliğini gerçekleştirebilen mitik anlatılar ve buna bağlı ritüelistik uygulamalar, bugünkü törenler şenlikler, festivaller ya da çeşitli oyunlar içerisinde varlıklarını sürdürmeye devam etmektedirler. Değişen inanç sistemleri yahut yeni kabul edilen dinler, eski ilkel döneme ait inançları terk etmeyi gerekli kılar. Fakat kültürel değişimler hızla ve birden bire gerçekleşemediklerinden geçmişte var olan ile yeni olan birlikte yaşamaya devam eder. Uzun bir süreçten sonra baskın olan kültürel yapı diğerine hakim olur. Bu dönüşüm sürecinde senkretik oluşumlarla karşılamak mümkündür.

Eskiye ait kültürel öğeler inanışlar gelenekler yeni dinin gerekleriyle ters düşmedikçe yeni dinsel yaşam içerisinde özümseir, kabul edilir. Sinop'ta geleneksel olarak yapılan Helesa/ Sellim töreni özü itibariyle mitik özellikler taşıyan ritüelistik bir uygulamadır. İlkel dönemlerin tufan ve bollukla ilgili anlatı ve uygulamalarıyla örtüşen nitelikleri bulunmaktadır. İslamiyet öncesi Türklerde, Anadolu'da çok eskiden beri devam ettirilen tufan mitlerinin ve bolluk ritüellerinin İslamiyetle birleşmiş senkretik bir örneğidir. Ramazan ayının onbeşinden itibaren iftardan sonra gerçekleştirilen tören, ramazan davulcularının mani söyleme ve bahşiş toplama işlevlerini de yüklenerek ramazan eğlencesi olarak sürdürülmektedir.

Eski Türk inanç sistemi içerisinde dünyanın yaratılışına dair anlatılar çeşitli araştırmacılar tarafından tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bugün gündelik yaşamın içerisinde var olan birçok uygulamanın temelinde bir tufanın hikayesi olan mitlerin izleri görülmektedir. Sinop'ta yaşatılan "Helesa", diğer adıyla "Sellim" özü itibariyle tufan mitinin yeniden üretimidir. Bu yazıda Helesa töreninin

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Sinop Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türk Halk Edebiyatı Anabilim Dalı, El-mek: songulcekc@gmail.com

öncelikle mitolojik kaynağı belirlenmeye çalışılmış daha sonra Türk sosyo-kültürel yapısı ve inanç sistemi içerisinde aldığı yeni şekiller üzerinde durulmuştur. “Helesa” – “Sellim”’in senkretik niteliği belirlenerek sosyal yaşam içinde kazandığı anlam ve fonksiyon değerlendirilmiştir.

Tufan mitleri, mevsimlik törenlerin ya da başka deyişle yeni yıl törenlerinin makro kosmik örneğidir. Bu nedenle daha büyük bir çerçeveden bakıldığında Helesa töreni tufan miti etrafında ele alınıp mevsimlik bereket törenleri olarak incelenebilecek bir rütüeldir.

Hemen hemen tüm dünya mitlerinde var olan tufan olayı, yaratılışın ve bunun sürekliliğinin bir aşamasıdır. Tufan mitleri kaostan kosmosa geçişi simgelemektedir. Kötülüklerin ve günahların arttığı kaosta Tanrı, insanları cezalandırır, yeryüzünü sularla kaplar. Onun elçilerinden biri bir gemi yapar hayvan ve bitkilerden gemiye alır, böylece türlerin devamı sağlanmış olur. Yaratılış yeniden gerçekleştirilmiş olur.

Bilindiği gibi tufan miti dünyada hayatın yeniden başlangıcına referans etmekte, düzenin korunmasına yönelik bolluğun bereketin artması için bir takım uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Sinop’ta gemiciler tufana ve sonrasındaki bereketin artması beklentisine yönelik uygulamaları Helesa töreni ile gerçekleştirmektedirler. Bu yönüyle Helesa, tufan miti ile yeni yıl mitinin ve buna bağlı mevsimlik törenlerin iç içe geçmiş halidir.

İslamiyeti kabul eden Türkler yeni bir kültürle karşılaşmışlardır. Var olan kültürün birden yok olup yeni kültürün aynı şekilde tümüyle uygulanır olması mümkün değildir; bir süreç gerektirir. Eski kültürde ve inançta yer alan uygulamalar yeni kültürün ve inancın gerekleriyle bütünleşir. Bir takım değişimlerle varlığını sürdürür. Helesa’nın bugünkü işlevi eğlenme, hoş vakit geçirme gibi görünse de tufan ve bereket artırmayla ilgili mitler Altay Türkleri arasında yaygın olarak yer almaktadır. Bu anlatılar ve uygulamalar eski inanç sisteminin motifleriyle bezenmiş olarak sürdürülmüşlerdir. İslami inançla birleşen Helesa ritüeli, Ramazan ayı içerisinde iftardan sonra genç yaşlı tüm Sinopluların katılımıyla gerçekleştirilen bir törendir. Tören mitik hikayenin bir parçasının canlandırılması şeklinde gerçekleşir. Yaşanan fırtınadan sonra aç kalan balıkçıların küçük bir filikayla maniler söyleyip halktan yiyecek toplamaları, böylece kıtlıktan kurtulmaları törenin canlandırılan kısmıdır. Törenin anlatısında olduğu gibi kıtlık yaşama ve sonrasında yiyecek bolluğu tam olarak Ramazan ayına uygun düşmektedir.

Sinop’ta Ramazan ayında eğlenmek amacıyla gerçekleştirilen tören Ramazan ayının temel özellikleri ile birleşir. Oruç tutma ve iftar sonrası yiyecek bolluğu törenin kıtlık ve bolluk olgusuyla örtüşürken Helesa topluluğunun mâni söyleyicisi “kaptan” ile Ramazan davulcuları arasında işlevsel uyum söz konusudur. Süslenen filikanın sembolik tayfaları ve bu tayfayı yönlendiren kaptan, törenin ana kahramanlarıdır. Kaptanın söylediği çoğunlukla mani kalıbındaki manzum parçalar tayfalar tarafından tekrar edilir. Kaptanın tayfasını, deniz yaşamını ve balıkçılığı dile getirdiği bu maniler evlerden yiyecek ya da bahşiş toplamada teşvik edici, eğlendirici işleve sahiptir. Bunun yanı sıra manilerin bereketi arttırma dileğinin dolaylı bir dışavurumu olduğunu

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

söylemek mümkündür. . Mitik dönem insanının ritüelistik törenlerde kullandığı “sihrî” sözler” topluluğun geleceğe yönelik istek ve beklentileriyle ilişkilidir. Helesa manileri ve özellikle “ heyamola yusa hop” gibi anlamsız görünen sözlerin, bahsedilen etkiye sahip olduğu ileri sürülebilir.

Ramazan ayında oruç tutmak ve ayın sonunda bayram yapmak, bolluk ve bereket yaşamak, eski Türk inancında var olan günahlardan Tanrıların gazabından korunmak için gerçekleştirilen uygulamalar ile paralellik gösterir. Modern yaşam içinde semavi dinlere geçişle birlikte önceki uygulamaların yerini İslami inanç ve uygulamalar almıştır. Farklı dinsel inanç ve geleneklerin etkileşime girerek karışması sonucunda yeni inanç öğelerinin ya da örüntülerinin ortaya çıkışı çok katmanlı kültürel yapıların doğal niteliklerinden kabul edilmelidir. Bu bakımdan kültürel çeşitliğin kendi içindeki uyumu en açık şekilde bu geleneksel uygulamada görülmektedir.

Halk tarafından gerçekleştirilen törenler şenlikler yalnızca eğlendirme işlevleriyle değerlendirilemezler, onlar aynı zamanda toplumun inancı, üretim- tüketim çabaları ve yaşam kaygılarıyla yakından ilişkilidir. Halk hayatının bütüncül olarak ele alınması hem edebi ürünlerin hem törensel uygulamaların daha doğru anlaşılmasını sağlar. Sinop'ta her yıl Ramazan ayı içerisinde tekrar edilen Helesa töreni de aynı biçimde yalnız eğlenmek maksadına yönelik değildir. Helesa'da üç ana unsur dikkat çekicidir. Törenin kaynağı ile ilgili anlatı, törenin uygulanışı ve törenin sözel boyutu. Helesa'nın ortaya çıkışına dair rivayet eskatoloji mitleriyle uyumlu bir yapı gösterir. Yaşanan felaket ve sonrasında yeniden düzenenin sağlanması kaostan kosmosa geçişi anlatır. Uygulanışı bakımından bolluk törenlerine kaynaklık eden yeni yıl mitleriyle bir düşünülmelidir. Evlerden gezdirilen küçük gemiyle yiyecek toplayıp topluluk tarafında paylaşmak en eski ritüellerden biri olan mevsim törenlerini hatırlatır. Yaşamın canlanması sembolik olarak gösterilir. Törende söylenen maniler yine inanç kalıntısı olarak denizde bereketin artması dileğini içeren, anlamsız gibi görünen sözler içerir. Helesa/Sellim, eski inançların izlerini taşıyan aynı zamanda bugünün koşullarıyla uyumlu kültürel dayanışma unsurudur. Bugün, geçmişteki amacından uzaklaşmış ve daha çok “hoş vakit geçirme işlevi” üstlenerek sosyal bir organizasyona dönüşmüş olsa da topluluğun bir araya gelmesi ortak paylaşımlarda bulunması bakımından önemli bir kültürel ihtiyacı karşılamaktadır. Belli bir süre kesintiye uğramış olsa da Sinop Belediyesi'nin katkılarıyla bugün de devam ettirilen gelenek, Sinop'un ana geçim kaynağı olan deniz balıkçığının sembolü durumundadır. Toplanan bahşişlerin vakıflara dağıtılması özgün halinden farklı olsa da yerel halk kültürü unsurlarının korunması adına önemli bir çabadır.

Anahtar Kelimeler: Helesa/ Sellim, Mit, Senkretizm, Bereket Töreni, Ritüel.

THE “HELESA/SELLİM” TRADITION IN SINOP AS A SYNCRETISM TYPE AND IT’S MYTHOLOGICAL FEATURES

STRUCTURED ABSTRACT

All organizations emerging in cultural structure exist in order to meet certain requirements. Those which cannot respond to any cultural requirement are either eliminated or they change their form and become a part of another formation. It is possible to say the same thing for mythic narratives. Mythic narratives and related ritualistic practices which met the need to believe of primitive civilizations and therefore ensured the continuity and preservation of their social order continue their presence in today’s ceremonies, festivals or various games. Changing belief systems or newly adopted religions require abandoning the beliefs of the ancient primitive era. But, as cultural changes do occur rapidly and suddenly; the one which was in the past continues to live together with the new one. The dominant cultural structure dominates the other after a long process. It is possible to meet with syncretic formations in this transformation process.

Old cultural elements, beliefs and traditions are accepted and assimilated in the new religious life unless they are not contrary to the requirements of the new religion. The traditional Helesa/Sellim ceremony organized in Sinop is a ritualistic ceremony which includes essential mythical features. It includes some features which coincide with narratives and practices about floods and abundances of primitive eras. It is a syncretic example which unifies the Islam with the myths of floods and the rituals of abundance that Pre-Islamic Turks were practicing since time immemorial in Anatolia. The ceremony is held starting from the fifteenth day of Ramadan and it is performed as a Ramadan entertainment where drummer’s of Ramadan start to sing “Mâni” (Turkish folk song) and they collect tips after “iftar” (evening meal during Ramadan).

Various researches found some narratives about the world’s creation in old Turkish belief system and they interpreted such narratives. Many practices of today’s daily life are based on the myths about a flood narration. The “Helesa” aka. “Sellim” ceremony –which is revived in Sinop- is basically a re-fabrication of the flood myth. In this article, it is tried to be identified the main mythological source of Helesa Ceremony and it is emphasized the shapes that it took in the Turkish socio-cultural structure and belief system. The syncretic nature of "Helesa" - "Sell my" is determined and its meaning and function in social life is evaluated.

Flood myths are examples of macro-cosmic seasonal events aka. new-year ceremonies. Therefore, when it is considered from a larger perspective, Helesa ceremony is a ritual which can be surveyed as seasonal abundance ceremony and can be dealt together food myth.

Flood myth exists in almost all the myths of the world and it is a stage of creation and continuity. Flood myths represent the transition from chaos to cosmos. In the chaos where evil and sin were increased, God punishes to humans and fills the earth with water. One of his

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

messengers builds a ship and takes all animals and plants on the ship. Thus, he ensures the continuation of the species. Therefore the creation was made once again. This way, the flood myth both narrates the destruction and also refers the recommencement of life in the world; it is also made some practices in order to increase to abundance and fertility for the protection of the order accordingly. In this context, Helesa Ceremonies of Sinop are held with the practices which reflect the expectations of sailors about the flood and the following abundance. Helesa is an integrated form of flood myth, new-year myth and the associated seasonal ceremonies.

As it is known, when Turks accepted to Islam; they encountered with a new culture. It is not possible to eliminate completely to an existing culture and to replace it with a totally new culture; it requires a process. The practices of the old culture and the old belief are integrated with the requirements of new culture and the new belief. It survives with a number of changes. Although Helesa's today's function seems to be entertainment and spending pleasant time; the ceremony is not different from the rituals of flood and increasing fertility myths commonly practiced by Altay Turks. These narratives and practices have reached until today as they adorned with the motifs of old belief system.

Fasting during the month of Ramadan and celebrating at the end of the month, living in abundance and fertility show parallelism with the rituals of old Turkish belief which was performed in order to avoid from the sins and the wrath of God. As a result of the adoption of monotheistic religions in the modern life, these rituals have been replaced by Islamic beliefs and practices. The emergence of new patterns and structures of belief as a result interaction of mixing elements of different religious beliefs and traditions should be considered as a natural character of multi-layered cultural structure. In this respect, the diversity of cultural harmony is seen in the clearest way in Helesa Ceremonies.

Helesa ritual is combined with Islamic beliefs and it is performed after "iftar"s of the month of Ramadan with the participation of all Sinop residents. The ceremony takes place in the form of revitalization of a part of a mythical narration. The part of the ritual where go around the people by a small boat singing "Mâni" and collect food from the people; represents to the fishermen who suffered from famine after the storm and how they saved themselves from famine. As it is referred in the ceremony, suffering famine and living in abundance of food reflects exactly to the month of Ramadan. Fasting and abundance of food after "iftar" coincides with famine phenomenon of the ceremony. On the other hand, there is a functional harmony between "Mâni" singing "Captain" of Helesa Ceremony and drummer of Ramadan. The symbolic sailors of decorated boat and the captain who directs the boat are the main heroes of the ceremony. The verse parts that Captain sings mostly in "Mâni" form are repeated by the sailors. The "Mâni"s which mention about the sailors, the life on the sea and fishing have an entertaining nature which encourages collecting tips and food from houses. It can also be said that; Mâni"s are indirect expression of desire to increase abundance. The "magic words" that people were saying the ritualistic ceremonies of the mythical era were also related with the community's

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

demands and expectations for the future. We can argue that; “Mâni”s of Helesa and especially some words which seem meaningless such as “heyamola yusa hop” have the same effect.

The ceremonies and festivals held by people cannot be considered only with their entertaining function, they are also closely related with the community’s beliefs, production-consumption efforts and their concerns about life. A holistic approach to public life provides us to understand more accurately to literary works and ceremonial practices. Helesa Ceremony - which is held in every month of Ramadan in Sinop - is not performed only for purposes of entertainment. The three main elements of Helesa are remarkable. The reference about the source of the ceremony, the practice of ceremony and the verbal aspects of the ceremony. The narrative about the emergence of Helesa shows a compatible structure with the eschatology of the myth. The disaster and re-establishment of the order after disaster narrates the transition from chaos to cosmos. In terms of practice, they should be considered together with the new -year ceremonies which constitute the basis of abundance ceremonies. Visiting the houses by a small boat and collecting food and sharing them with people remind one of the oldest rituals; the seasonal ceremonies. Revival of life is shown symbolically. “Mâni”s sung in ceremonies include some words which seem meaningless and wish abundance from the sea and they reflect the traces of belief. Helesa/Sellim is also a cultural solidarity element which is compatible with today’s conditions and includes the traces of old beliefs. Today, although the ceremony is far from its purpose in the past and its main function is “spending pleasant time” and it became a social organization; Helesa/Sellim Ceremony meets a very important cultural necessity by getting community together and offering common shares. Although, the ceremony was not held for a certain period, it has been organized with the contribution of the Municipality of Sinop and this tradition is the symbol of the marine fishery which is the main source of income of Sinop. Unlike the original ceremonies, the collected tips are donated to the foundations; it is an important effort for protecting the local culture.

Key Words: Helesa/ Sellim, Myth, Syncretism, Abundance Ceremony, Ritual.

Giriş

Mitik anlatılar ve buna bağlı törenler öncelikle sözlü kültür ortamında gelişen ve daha sonraki dönemlere değişerek aktarılan olgulardır. Bu nitelikleri bakımından mitlerin bugünün koşullarında yaşamaya devam etmeleri mümkün olmuştur. Sosyal hayatta ve inanç sistemi içerisinde ritüel olarak devam ettirilen mitler sayısız davranışın ve bilginin temelinde yer almaktadırlar. Çünkü “kutsal gelenek, en eski vahiy, örnek gösterilecek model” anlamına gelen mitlerin işlevlerinden biri insana, nesnelerin/varlıkların kökenini göstermesidir. İnsan, miti yeniden anımsatılan ve yeniden gerçekleşme aşamasına getirilen olayların kutsal, coşku verici gücünün etkisine girmek anlamında yaşar (İçli, 2012:1499).

Bascom, halk bilimi ürünlerinin işlevlerini değerlendirirken onların eğlendirme, hoş vakit geçirme işlevlerinin en sık karşılaşılan olduğunu, ancak sadece bununla sınırlı olmadığını vurgular (Bascom,2005:226).Toplumsal işlevleri bakımından halk bilimi unsurları katılımcıları

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

eğlendirmeye, tek düze yaşamdan uzaklaştırmaya, olumsuzlukları yok etmeye yönelik işlevleri vardır. Ancak bunlar kadar önemli diğer işlevleri arasında toplumun ortak paylaşımlarının değer ve inançlarının sürdürülmesini sağlamak yer alır. En ilkelinden en modernine her toplumda kutlamalar, şenlikler, törenler aslında kollektif düşüncede toplum olmanın bir ön koşulu olan birliktelik duygusuna cevap olurken topluluğa ait bilgi inanç ve değerlerinde sürdürülmesini güncellenmesini sağlar (Erginer, 2005: 32). Tüm dünyada olduğu gibi Türklerde de kökleri çok eskilere uzanan, çeşitli evrelerden geçerek yeni anlamlar kazanan, farklı adlar alan işlevsel uygulamalar vardır. Bunlardan biri Sinop'ta uzun yıllardan beri devam edegelen “Helesa”/ “Sellime Çıkma” geleneğidir. Burada üzerinde durulmak istenen konu Helesa geleneğinin ne tür mitik öğeler üzerine inşa edildiğini ortaya koyma denemesidir.

Eski Türk inanç sistemi içerisinde dünyanın yaratılışına dair anlatılar çeşitli araştırmacılar tarafından tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir(1). Bugün gündelik yaşamın içerisinde var olan birçok uygulamanın temelinde bir tufanın hikayesi olan mitlerin izleri görülmektedir. Sinop'ta yaşatılan bir geleneksel tören olan “Helesa”, diğer adıyla “Sellim” özü itibariyle tufan mitinin yeniden üretimidir. Bu yazıda Helesa töreninin öncelikle mitolojik kaynağı belirlenmeye çalışılacak daha sonra Türk sosyo-kültürel yapısı ve inanç sistemi içerisinde aldığı yeni şekiller üzerinde durulacaktır. “Helesa” – “Sellim”in senkretik niteliği belirlenerek sosyal yaşam içinde kazandığı anlam ve fonksiyon değerlendirilecektir.

1.Helesa'nın Mitik Niteliği

Sinop'ta her yıl geleneksel olarak yapılan “ Helesa/ Sellime Çıkma” Ramazan ayında iftardan sonra gerçekleştirilen bir törendir.(2) Sinop halkı ramazan ayının on beşinden sonra akşamları, süslenmiş bir küçük filikayı mahalle aralarında gezdirerek evlerden bahşiş toplarlar. Her evden filikaya atılan bahşiş belli olsun, bahşişin sarılı olduğu mendilin ucu gece karanlığında görülebilsin diye yakılır. Toplanan yiyecek ve para gençler arasında paylaşılır. Gemi dolaştırılırken topluluğa önderlik eden kaptan mani söyler, diğerleri bir ağızdan maniyi tekrar eder. Yapılan törende söylenen maniler, denizcilik ve denizcilerle ilgidir. Sinop'a özgü olduğu tespit edilen bu geleneğin ne şekilde ortaya çıktığına dair anlatı şöyledir:

“Karadeniz’de temmuz, ağustos ve Sinop haricinde tüm zamanlar fırtınalı geçmektedir. Denizciler, yelkenli gemiler şiddetli fırtına zamanlarında Sinop’a sığınmaktadır. Bu fırtınalı günlerden birinde Sinop’a sığınan bir gemi birkaç hafta burada mahsur kalır. Geminin tayfaları yiyecek erzak bittiğinde açlık yaşamaya başlarlar. Halktan dilenmek de istemezler. Geminin kaptanının önderliğinde bir “filikayı/ küçük bir gemiyi” süslerler ellerine fenerler alarak şehre girerler Kapı kapı dolaşarak, maniler söyleyerek yiyecek toplarlar. Her evden filikanın içine yiyecek atılır, daha sonra toplananlar paylaşılır.” (K.K.1)Geleneğe ait yukarıdaki, anlatı tufan mitine dair birtakım ip uçları içermektedir. Tufan mitleri mevsimlik törenlerin ya da başka deyişle yeni yıl törenlerinin makro kosmik örneğidir (Eliade, 1994: 61). Bu nedenle daha büyük bir çerçeveden bakıldığında Helesa töreni tufan miti çerçevesinde ele alınıp mevsimlik bereket törenleri olarak incelenebilecek bir rütüeldir.

Hemen hemen tüm dünya mitlerinde var olan tufan olayı, yaratılışın ve bunun sürekliliğinin bir aşamasıdır. Tufan mitleri kaostan kosmosa geçişi simgelemektedir. Mircae Eliade’ye göre kötülüklerin ve günahların arttığı kaosta Tanrı, insanları cezalandırır, yer yüzünü sularla kaplar. Onun elçilerinden biri bir gemi yapar hayvan ve bitkilerden gemiye alır böylece türlerin devamı sağlanmış olur. Yaratılış yeniden gerçekleştirilmiş olur(Eliade, 2001:77).

Türklerin mitik anlatılarında, efsanelerinde tufan mitleri yaygın olarak kullanılır. Dünyanın sonu veya kıyamet için Altay Türkleri arasında “ Kalgançı Çak” adı kullanılmaktadır. Buna göre dünyada iyilikler azalacak günah ve fenalık artacak; kötü tanrı Erlik ile iyi tanrı Ülgen savaşacak,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

sonunda bir tek Ülgen kalacak ve insanlar onun sayesinde yeniden dirilecektir. 19. yüzyılda Verbitsky tarafından tespit edilen Altay Türklerinin tufan efsanesine göre de tufandan önce yer yüzünün hakimi Tengiz Han(deniz han)'dır. O zamanda "Nama" adlı meşhur kişiye Tanrı- Ülgen tufan olacağını insanları hayvan ve bitkileri kurtarmak için bir gemi yapmasını buyurur. Nama gemiyi Tanrı Ülgen'in istediği gibi yapar ve insanları, hayvanları gemiye alır. Yer yüzünü karanlık kaplar, yer altından denizlerden sular fışkırır, karalar sulara gömülür. Gemi yüzmeye başlar, gök ve sudan başka bir şey görünmez sular çekilmeye başlayınca gemi Tuluttu ve ve Çomgaday dağlarında karaya oturur. Tufandan sonra Nama(Nuh) Yayık Han(tufan han) adıyla tanrılar arasına katılır. Yeni nesiller onun için kurban keserek onun koruyuculuğunu kazanırlar (İnan, 2006:22-26). Tufana ait bu mitik anlatı ile bugün Helesa geleneği arasındaki benzerlik dikkat çekicidir. Denizde fırtınaya yakalanan gemiciler, tufandan sonra Sinop limanına sığınma ve tufan sonrası dinginlik kaostan kosmaosa dönüşü hatırlatmaktadır. Tufan mitlerinde yaygın olan diğer bir nokta yaşanan kıtlıktan kurtulma çabaları, yani yeniden hayata dönüştür. Bu nedenle Helesa'da çıkılan kara parçasından yiyecek toplama bu yolla bolluğun düzenin sağlanması evreleri tufan mitleriyle ortaklık gösterir. Zaman içinde değişimlere uğrayarak ancak mitik kökenini koruyarak ritüelistik yapı içinde varlığını sürdürmüştür. Bugüne kadar devam edegelmiş bu törenin sürekliliğini sağlayan temel işlev, topluluğun yaşayacağı düşünülen olumsuzluklardan, kötülükten, kıtlıktan sakınmaktır. Tufan mitlerinin ve buna bağlı anlatıların varlığının nedeni onların olumsuz etkilerinden sakınmaksa eğer Sellim'de de böyle bir amaç olmalıdır. Helesa'nın tekrar ediliş nedeni kötülükten, kıtlıktan uzaklaşmayı sağlamaktır, denebilir.

Metin And'ın belirttiği gibi Kuttören(rütüel), genellikle toplumun kaygı verici bir durumda kendiliğinden ortaya çıkan bir duruma karşılık bir tepkidir. Gennep'e göre bunlar geçiş kuttörenleridir. Toplum bireylerinde bir çağdan ötekine geçiş bir uğraştan ötekine geçişler dizisidir. Doğum, evlenme, erginlik, esnaf loncalarında çıraklıktan ustalığa geçiş, bir durumdan ötekine geçişlerdir. Bir eşiktir. Bu nedenle geçiş kolaylaştırma töreni yapılır, böylece toplum düzeni sağlanır (And,1985:53). Çoğunlukla dinî karakterli olan ritüeller, bireysellikten öte grup bilincini ve birlikteliğini ortaya koyan duygusal bir kanal, yeni bilgi ve tecrübeler için bir rehber olarak geçmiş günümüze, günümüzü de geleceğe bağlayan bir bağıdır(Değerli,2013: 573-587).

Doğaya bağlı yaşam sürdüren toplulukların yaşadığı olumsuzluklarla baş edebilmesinin yolu, olumsuzluğun nedeni olarak gördüğü durumu, inançları doğrultusunda ortadan kaldırmaktır. Frazer'a göre kimi ilkel topluluklarda kötü ruhların kovuluş tarihi tarım dönemlerine göre saptanır. Yeni Gine'nin doğusunda Kiriwina'da taze yer elmaları toplandığında halk günlerce şenlik yapar, dans eder, pazibentler ve birçok yerli para ve benzeri birçok eşya bir tezgahda sergilenir. Eğlenceler sona erince bütün halk toplanır bağırarak ev direklerini döverek kötü ruhları köyden kovarlar. Halkın düşüncesine göre ruhları eğlendirmiş karınları doyurulmuş, onlara para pul verilmiştir. Tüm istekleri yerine getirildiği için artık köyü terk etmeleri gerekir. Bazı Hindikuş kabilleri arasında ise kötülüklerin kovulması hasattan sonradır. Son ürün alındıktan sonra su ve sütle pişirilmiş bir tür lapa yenir, ardından ailenin reisi tarafından tüfikle dışarıya ateş edilir. Ertesi gün eğlenceyle geçer buna "şeytan kovma" denir(Frazer, 2004: 230-231).

Her yerde biyokozmik ritimlere dayalı ve daha büyük bir sistemin – periyodik arınmalar (temizlenme , oruç, günah çıkarma vb)- bir parçasını oluşturan bir zamansal periyodun başlangıcıyla bitişi ve yaşamın periyodik yenilenişi kavramı bulunmaktadır. Hemen tüm dünya mitlerinde bu, yeniden doğuş ve arındırmadır. Eski olan her şey, günahlar, kötülükler, ifritler kovulur. Her yeni yıl, zamanın baştan başlaması yani kozmogoninin tekerrürüdür. Yaratılış anını yeniden kurma çabasıdır (Eliade, 1994:63-64). İnsanlar hangi dinden olursa olsun zamanı algılayarak ve yorumlayarak dinsel, mitsel ve kültürel birçok faktörün etkisi altında kalmıştır. Özellikle kutsalın belirlenmesinde zamanın nasıl algılandığı çok önemlidir. Zaman hem kişisel hem de toplumsal açıdan farklı algılanan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır ancak zamanın

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

dinileştirilmesinde (kutsallaştırılmasında) söz konusu kutsal zaman ile kendisine gizli güçlerin yüklendiği kutsal varlıkla iç içe bir durum söz konusudur (Dölek,2014:371-390). Türk kültüründe de başlangıç, tufan ile iç içedir; yeryüzünün yeniden ilk başlangıçtaki sularla kaplı haline dönmesidir. Tufan yenilenmenin sembolüdür, fakat yenilenme bir çeşit devrim ile ortaya çıkmaktadır. Çünkü tufan ile eskimiş olan her şeyin sonu gelir ancak dönülen yer ise başlangıç yani öz'dür. Bu bağlamda yaşamın bir çember olduğu inancını benimseyen ilkel toplumların düşünce sisteminin en güzel örneğidir. Kötülük yüzünden kaos ortaya çıkar ancak sonradan yeniden dinginleşir (Karakurt, 2011).

Görüldüğü gibi tufan miti bir son dan çok dünyada yeniden hayatın başlangıcına referans etmekte buna bağlı olarak düzenin korunmasına yönelik bolluğun bereketin artması için bir takım uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda Sinop'ta gemiciler tufana ve sonrasındaki bereketin artması beklentisine yönelik uygulamaları Helesa töreni ile gerçekleştirmektedirler. Helesa, Tufan miti ile yeni yıl mitinin ve buna bağlı mevsimlik törenlerin iç içe geçmiş halidir.

Gemicilerin yakalandığı fırtına Nuh Tufanının başlangıcını anımsatır. Tanrının dünyayı cezalandırışı gibidir. Geminin Sinop limanına sığınışı ve bir süre sonra tayfaların yiyecek erzakının tükenmesi ile anlatılan, yaratılışın yeniden başlamasına geçişin ilk evresidir. Kötülüklerin, günahların artması, kıtlığın yaşanması gemicilerin fırtınaya tutulmasıyla birleşmiş görünmektedir. Bundan sonrasında yaşanan olumsuzluktan kurtulmak için halk arasında gemi dolaştırarak yiyecek toplanır ki bu, kötülüklerin kovulması için evlerden çıkarılan “günah keçisi” olarak adlandırılabilir olan kurban etmeye referanstır; bolluğun artması için gerçekleştirilen uygulamalardandır. Mevsimlik törenlerde görüldüğü gibi ürünün bol olması için köylerde ev ev gezen halk yiyecek toplar, bunları topluluk hep birlikte yer. Böylece hasatın bereketli olacağına inanılır. Sellim'e çıkan gemiciler kurban kesmenin farklı bir şeklini uygulayarak halktan yiyecek toplama ya da bahşiş alma yoluna gitmektedirler.

İlkel topluluklarda mevsimlik törenler çözümlendiğinde iki ayrı bölüğe ayrılır: kenosisi veya boşalma; plerosis veya doldurma. Birincisi yaşamın dirliğin sonudur, dönem sonunda kemerleri sıkma, kaçınma oruç perhiz ölüm sıkıntı canlılığın sona ermesidir. İkincisi ise yeni dönemin başlaması kuraklığa karşı yalancı savaş, yağmur yağdırma için büyü, canlanma (And,1985:57). Helesa'da evlerden yiyecek toplanması ve bunların topluluk tarafından yenmesi plerosis dönemini karşılar. Bu bir eşittir, yeni duruma uyum sağlama için gereklidir (Van Gennep 1909, Akt. And1985: 53). Dolayısıyla eskiyi temsil eden simge (direk, kukla, kral) yeni duruma geçişi sağlamada törenin merkezinde yer alır. Balıkçılığın, denizciliğin yaygın olduğu toplumlarda bereketin artmasına yönelik uygulamalarda simgesel olarak geminin kullanıldığı görülür. Gemi, toprağa bağlı geçinen topluluklarda dahi bolluk sağlayıcı bir rol oynamaktadır. And'a göre tarımla geçinen kültürlerde yine gemi, bir geçiş alayı ile tarlalardan ve köyün sınırlarından geçirilir. Sadece denizci uluslarda değil Yunan, Mısır'da da vardır. Mısır'da Usis gemisi Yunan'da toprak tanrıçası Demeter gemisi eski örneklerdir. Gemi uygulaması Cermen kabilelerinde görülür. Gemi birçok tanrıçanın simgesidir. Tarımsal kuttörenlerde saban ve gemi birbirinin yerine kullanılmıştır (And,1985:57). Bu alanda karaya çıkan gemicilerin kaptanın önderliğinde küçük bir gemiyi dolaştırarak yiyecek toplamaları kıtlıktan sonra bolluğun başlaması anlamına gelmektedir. Deniz ve denizciliğe dair Anadolu'da çok sayıda mit yaşamaktadır ve bunların bugün hâlâ dönüşerek devam ettiği gözlemlenmektedir. Sinop'ta Helesa da bunun tipik örneğidir.

2.Helesa'nın Senkretik Niteliği

İslamiyeti kabul eden Türkler, bilindiği gibi yeni bir kültürle karşılaşmışlardır. Var olan kültürün birden yok olup yeni kültürün aynı şekilde tümüyle uygulanır olması mümkün değildir; bir süreç gerektirir. Eski kültürde ve inançta yer alan uygulamalar yeni kültürün ve inancın gerekleriyle bütünleşir. Bir takım değişimlerle varlığını sürdürür. Helesa'nın bugünkü işlevi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

eğlenme, hoş vakit geçirme gibi görünse de yukarıda söz edildiği gibi tufan ve bereket artırmayla ilgili mitler Altay Türkleri arasında yaygın olarak yer almaktadır. Bu anlatılar ve uygulamalar eski inanç sisteminin motifleriyle bezenmiş olarak sürdürülmüşlerdir.

İslami inançla birleşen Helesa ritüeli, Ramazan ayı içerisinde iftardan sonra gerçekleştirilen bir törendir. Anlatıda olduğu gibi kıtlık yaşama ve sonrasında yiyecek bolluğu tam olarak Ramazan ayına uygun düşmektedir.

Farklı geleneklerin birbirini etkilemesi sonucu oluşan yeni kültürel yapıları, gelenekleri veya düşünce ekollerini ifade etmede kullanılan bir kavram olarak tanımlanabilen senkretizm yukarıda ileri sürülenlerin karşılığı bir terimdir (Gündüz,1998:39-52). Ramazan ayında oruç tutmak ve ayın sonunda bayram yapmak, bolluk ve bereket yaşamak eski Türk inancında var olan günahlardan Tanrıların gazabından korunmak için gerçekleştirilen uygulamalar ile paralellik gösterir. Modern yaşam içinde semavi dinlere geçişle birlikte önceki uygulamaların yerini İslamî inanç ve uygulamalar almıştır. Tayfun Atay'ın da belirttiği gibi farklı dinsel inanç ve geleneklerinin etkileşime girerek karışması sonucunda yeni inanç öğelerinin ya da örüntülerinin ortaya çıkmasına senkretizm adı verilir (Atay,2005:38). Helesa geleneği bu anlamda bir senkretizm örneğidir.

Sinop'ta Ramazan ayında eğlenmek amacıyla gerçekleştirilen tören Ramazan ayının temel özellikleri ile birleşir. Oruç tutma ve iftar sonrası yiyecek bolluğu, törenin kıtlık ve bolluk (yukarıda söz edildiği gibi) olgusuyla örtüşmektedir. Öte yandan Helesa'da topluluğun mâni söyleyicisi "kaptan" ile Ramazan davulcuları arasında işlevsel uyum söz konusudur. Ramazan'ın 15' inden sonra her ikisini bir arada görmek mümkündür. Konuyla ilgili olarak Ülkütaşır'ın aktarımı şöyledir:

"...Ramazan davulcuları ise mahalleleri aralarında taksim ederek bayram da dahil olmak üzere davulculuk yaparlar. Davulcular on beşinden başlayarak mahalleleri gezer herkesin haline göre çeşitli beyitler söyleyerek evlerden para toplarlar. Davulcunun söylediği maniden sonra evden bir bez içine sarılmış bahşış atılır. Davulcuların çıkmasından iki üç gece sonra helesacılar kasabanın kahveci tulumbacı kayıkçıları tarafından küçük bir yelkenli kayığı renkli kağıt, yanan mumlarla süsleyip ellerinde gezdirirler. (Ülkütaşır, 1931:63-72).

Yine Ülkütaşır'ın belirttiğine göre Helesacılar "sellim sayma" adı verilen bir beyit ya da bir çeşit tekerleme söylerler topluluk her beyitten sonra "Helasa Yaleysa" sözlerini tekrar eder. Manilerin sözleri zaman içinde az çok çeşitlense de tekrar kısımları sabittir. Bugün söylenen maniler şöyledir:

Bismillahla başlayalım
Ayva dalı taşlayalım
Bu yıl burda kışlayalım
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Altımızda çürük minder
Altını üstüne dönder
Aman beyim bahşış gönder
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Ahçımızın adı Tayyar
Bir kepçe koyar iki sayar
Bununla gemici doyar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Gemi geldi duydunuz mu
Selam verip aldınız mı
Bu gemiyi tanıdınız mı
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Kaptanımız fener taşır
Uyuz olmaz durmaz kaşır
Tayfalarım hamsi taşır
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

İnce burundan geçerken
Sırmalı sancak açarken
Biz doldurup biz içerken
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Bir gemim var çift direkli
Tayfası aslan yürekli
Filikası çift kürekli
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Elimde şimşir sopası
Olduk çocuk maskarası
Sonumuz mektep hocası
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Aşağı hamamın yokuşu
Söküldü mestin dikişi
İlle de kocakarıların cümbüşü
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Dal budarım dal budarım
Bahçede bülbül güderim
Sizleri her yerde methederim
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Bahşişi almamış olmaz
Gemi düzenini bulmaz
Tayfalar buna razı olmaz

Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Sıçan gelir takur tukur
Ben sanırım düze dokur

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

Komşu bizden fakir
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Büyük cami direk ister
Söylemeye yürek ister
Arkadaşlar bahşış ister
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Aşağları geze geldim
İnci mercan dize geldim
Bakın beyim size geldim
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Bir gemim var boyda bosta
Baş üstüne kurdum posta
Bizden selam olsun eşe dostu
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop

Hasan ağbi geldik size
Hatırın kalmasın bize
Bahşış çok gönder bize
Helesa yelesa
Heyemola yusa hop. (K.K.)

Ali Duymaz, törenlerde söylenen sihirli şiirlerin büyüsünü ve şifreli olabileceğini ileri sürmektedir. Manilerde geçen kalıplaşmış tekrar sözlerin aslında eski kutsal törenlere ait olduğunu belirtir. Helesa’da söylenen manilerin kalıplaşmış tekrar sözleri “ heyamola heleysa/ heyalesa yusa hop” biçimindedir. Bu sihirli sözler koro halinde ve ezgi ya da ritimli söylenmektedir (Duymaz,2002:2). Bu sözler M. Şakir Ülkütaşır’a göre “eyyam ola” “yel ese” biçimindedir ki gemicilerin rüzgar dileğini ifade eder. (Ülkütaşır 1931, 64) Gemiciler için bol rüzgar dileği bu sözlerle ifade edilmektedir denebilir. Maniyi oluşturan asıl yapıyı gemicilerle ilgili tabirler oluşturmaktadır. Tayfaların durumu, kaptanın geminin nitelikleri dile getirilirken halihazırda bu mesleğe ait sözler söz dünyalarına yansıtılmaktadır. Sefere çıkan denizci, balıkçılar için rüzgarın gerekliliği aşikardır. Bu sayede kazasız felaketsiz rahat bir sefer yaşanacaktır. Tören esnasında kaptan, halkın “mani” tabiri ettiği sözleri söyler, ardından gelen tayfalar bu sözleri tekrar ederler. Bu şekilde denizden bolluk ve bereket sağlanabilecektir. Törendeki manileri bu bakımdan yalnızca edebi metin olarak değerlendirmek yetersiz olur.

Sonuç

Halk tarafından gerçekleştirilen törenler şenlikler yalnızca eğlendirme işlevleriyle değerlendirilemezler, onlar aynı zamanda toplumun inancı, üretim- tüketim çabaları ve yaşam kaygılarıyla yakından ilişkilidir. Halk hayatının bütüncül olarak ele alınması hem edebi ürünlerin hem törensel uygulamaların daha doğru anlaşılmasını sağlar. Sinop’ta her yıl Ramazan ayı içerisinde tekrar edilen Helesa töreni de aynı biçimde yalnız eğlenmek maksadına yönelik değildir. Helesa’da üç ana unsur dikkat çekicidir. Törenin kaynağı ile ilgili anlatı, törenin uygulanışı ve törenin sözel boyutu. Helesa’nın ortaya çıkışına dair rivayet eskatoloji mitleriyle uyumlu bir yapı gösterir. Yaşanan felaket ve sonrasında yeniden düzenlenin sağlanması kaostan kosmosa geçişi anlatır. Uygulanışı bakımından bolluk törenlerine kaynaklık eden yeni yıl mitleriyle bir

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

düşünülmelidir. Evlerden gezdirilen küçük gemiyle yiyecek toplayıp topluluk tarafında paylaşmak en eski riüellerden biri olan mevsim törenlerini hatırlatır. Yaşamın canlanması sembolik olarak gösterilir. Törende söylenen maniler yine inanç kalıntısı olarak denizde bereketin artması dileğini içeren, anlamsız gibi görünen “sihri sözler” içerir. Helesa/Sellim, eski inançların izlerini taşıyan aynı zamanda bugünün koşullarıyla uyumlu kültürel dayanışma unsurudur. Bugün, geçmişteki amacından uzaklaşmış ve daha çok “hoş vakit geçirme işlevi” üstlenerek sosyal bir organizasyona dönüşmüş olsa da topluluğun bir araya gelmesi ortak paylaşımlarda bulunması bakımından önemli bir kültürel ihtiyacı karşılamaktadır. Belli bir süre kesintiye uğramış olsa da Sinop Belediyesi'nin katkılarıyla bugün de devam ettirilen gelenek, Sinop'un ana geçim kaynağı olan deniz balıkçığının sembolü durumundadır. Toplanan bahşışlerin vakıflara dağıtılması özgün halinden farklı olsa da yerel halk kültürü unsurlarının korunması adına önemli bir çabadır.

NOTLAR

- 1.Bkz.Bilge Seyidoğlu,Mitoloji Üzerine Araştırmalar, Dergah Yayınları,İstanbul,2005; Bahaeddin Ögel, Türk Mitolojisi I-II,Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1993; Yaşar Çoruhlu Türk Mitolojisinin Ana Hatları, Kabalcı Yayınları, 2012 İstanbul
2. Ali Duymaz'ın belirttiğine göre Anadolu sahası dışında benzeri bir törene Kıbrıs Türkleri arasında da rastlanmaktadır. Sinop'ta gerçekleştirilenden farklı olarak törenin bir çocuk oyununa dönüştüğü gözlemlenmektedir. Buradaki törenin varyantlarında “mart dokuzu” adlandırmasıyla da karşılaşılmiştir; “mart dokuzu” Nevruz'a karşılık gelmektedir.

KAYNAKÇA

- AND, Metin (1985). **Geleneksel Türk Tiyatrosu**, İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- ATAY Tayfun (2005). “*Aya Yorgi, Hızır-İlyas, Hidrellez Bir Dinsel Bağdaştırma Örneği*,” **Toplumsal Tarih**, Sayı 137, s.38, İstanbul, Tarih Vakfı.
- BASCOM R. William(2005).” *Folklorun Dört İşlevi*” Çev. Ferya Çalış **Halk Biliminde Kuramlar ve Yaklaşımlar- II** Haz. M. Öcal oğuz – Selcan Gürçayır, Ankara, Geleneksel Yayıncılık
- DEĞERLİ Ayşe (2013)” *Bir Rtüel Pratiği Üretme Denemesi: Şeyh Galib İçin Düzenlenen İlk İhtifal*” **TURKISH STUDIES- International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, ISSN:1308-2140 Volume 8/4 Spring 2013, p. 573-587
- www.turkishstudies.net Doi Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4613>
- DÖLEK, İlbey(2014)”*Kutsal Bir Zaman Dilimi Olarak Noel Ritüelini Kutlama Gelenekleri-Alman Luteryanlar Örneği*” **TURKISH STUDIES- International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, ISSN:1308-2140 Volume 9/10 Fall 2014, p. 371-390
- www.turkishstudies.net, Doi Number <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7514>
- DUYMAZ Ali(2002). “*Kıbrıs Türk Folklorunda Oyunlaşan Bir Denizcilik Töreni: Gemi Kaldırma*” **Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Bahar, Sayı 8, Muğla
- DUYMAZ Ali(2002). **İrfanı Arzulayan Sözler Tekerlemeler**, Akçağ Yayınları, Balıkesir
- ELİADE, Mircae(1994). **Edebi Dönüş Mitosu**, Çev. Ümit Altuğ, İmge Kitabevi
- ELİADE, Mircae(2001). **Mitlerin Özellikleri**, Çev. Sema Rifat, Om Yayınevi,İstanbul
- ERGİNER Gürbüz(2005). “*Ayların Gelini Hidrellez*” **Toplumsal Tarih**, Sayı 137, s.32, İstanbul, Tarih Vakfı

- FRAZER S.J. George(2004). **Altın Dal**, Çev. Mehmet H. Doğan Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- GÜNDÜZ Şinasi(1998). **Mitoloji ile İnanç Arasında. Ortadoğu Dinsel Gelenekleri Üzerine Yazılar**. Samsun: Etüd, 1998
- İNAN Abdülkadir(2006). **Tarihte ve Bugün Şamanizm**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Ankara
- İÇLİ Ahmet (2012) “ *Yaratılışın Öyküsü Olarak Mevlid: Mevlid ve Mitoloji İlişkisi*”**TURKISH STUDIES-** International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, ISSN:1308-2140 Volume 7/3, Summer, 2012
- www.turkishstudies.net, Doi Number <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.3535>
- KARAKURT, Deniz(2011). **Türk Söylence Sözlüğü**, ss. 154, Ağustos, 2011, Türkiye, Google E-kitap
- ÜLKÜTAŞIR, M. Şakir(1931). “*Sinop'ta Ramazan ve Bayram Adetleri*”, **Halkbilgisi Haberleri**, 2(15), 1 Kânunusani
- VAN GENNEP A.(1909). **Les Rites des Passage**, Paris (Akt. Metin And, Geleneksel Türk Tiyatrosu, sf.53)
- Kaynak Kişi: Uğur Özkan, 26, Erkek Kuaförü, Sinop (Helesa töreninde bulunanlardan)

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- ÇEK, S., Bir Senkretizm Örneği Olarak Sinop'ta Helesa Geleneği ve Mitik Nitelikleri, **Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 10/4 Winter 2015, p. 349-362, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7659>, ANKARA-TURKEY

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/4 Winter 2015

